

*Correspondentie van
A.C. van Aelst*

Portretminiatuur, voorstellende Adrianus Cornelis van Aelst als vaandrig bij het 2^e Regiment Infanterie van de Hollandse Brigade op het eiland Whight, 1800 - 1802.

ADRIANUS CORNELIS VAN AELST (geboren 26 december 1777 te Bergen op Zoom, overleden 12 januari 1844 te Oudewater) werd geboren in een militaire familie: zijn grootvader, zijn vader Gideon en zijn oom Jan Willem dienden alle drie in het Regiment Nationalen nr. 10; zijn grootvader overleed in 1747 in het gevecht bij Sluis. Adrianus werd al op zijn geboortedag cadet in hetzelfde regiment. Op 15-jarige leeftijd werd hij 2^e luitenant. Op 1 april 1794 werd hij in die rang geplaatst op 's Lands Schip van Oorlog de "Brakel", dat koers zou zetten naar de Oost dat jaar. Echter, binnen enkele maanden kwam de reis al ten einde: op 24 december werd het schip in de haven van Plymouth door de Engelsen in beslag genomen en de bemanning onder embargo gesteld. Pas in maart 1796 werd Adrianus op parool vrijgelaten en naar Nederland terug gestuurd.

Na twee jaar enkele administratieve functies te hebben bekleed keerde hij in 1800 terug naar Groot-Brittannië en trad op 12 december in dienst bij het 2^e Regiment Infanterie van de Hollandse Brigade van de Prins van Oranje op het eiland Whight. Hij werd aangenomen als cadet-sergeant. Na twee jaar werd de Brigade opgeheven en keerde hij wederom terug, met slechts een certificaat van de rang van vaandrig. Hij vestigde zich in Oudewater, waar hij als adjunct-secretaris werkte op het secretariaat van de stad. Daar trouwde hij in 1808 met Deliana Pulkus, met wie hij drie kinderen kreeg.

In december 1813 werd een oproep gedaan aan alle oud-militairen om zich te melden bij het Departement van Oorlog om aan te geven in hoeverre ze nog in staat waren en bereid waren om in dienst te gaan. Adrianus stuurde zijn staat van dienst in, vergezeld van een sollicitatiebrief, in de hoop een administratieve functie te krijgen. Hij kreeg echter een aanstelling als 2^e luitenant in het 11^e Bataljon Infanterie Landmilitie, waarop hij wederom verzocht om een andere aanstelling. Uiteindelijk werd hij door de commandant van het 2^e Bataljon Infanterie van Linie, luitenant-kolonel Speelman, opgemerkt; deze verzocht dat hij met de rang van 1^e luitenant naar zijn bataljon zou worden overgeplaatst, wat in april 1815 dan ook gebeurde. Adrianus zou nog lange tijd als administrateur van kleding en wapening bij diverse eenheden werken, waaronder bij het 1^e Bataljon Garde Jagers, totdat hij uiteindelijk eervol werd ontslagen in 1837¹.

De hier gepubliceerde brieven zijn transcripties van de originele brieven in de collectie van de heer Jacques van Aelst, die eveneens een afbeelding van het portret van Adrianus stuurde. Wij danken hem hartelijk voor deze informatie.

---

¹ Staat van dienst in het Koninklijke Nederlandse Leger:
06-02-1814 2^e luitenant, 11^e Bataljon Infanterie Landmilitie
26-04-1815 1^e luitenant kwartiermeester, 2^e Bataljon Infanterie van Linie
16-02-1819 over naar het 3^e Bataljon, 2^e Afdeling Infanterie (v.h. 18^e Bataljon Infanterie Nationale Militie)
18-04-1819 over naar het 2^e Bataljon, 9^e Afdeling Infanterie
18-02-1824 administrateur van Kleeding en Wapening, 3^e Bataljon Artillerie Nationale Militie;
17-09-1824 administrateur van Kleeding en Wapening, 9^e Afdeling Infanterie
16-08-1829 kapitein-titulair
09-01-1831 eervol ontslagen, pensioen ingaande per 01-01-1831
13-10-1831 administrateur van Kleeding en Wapening, 1^e Bataljon Jagers
25-07-1837 eervol ontslagen

1.

Sollicitatiebrief aan de Commissaris-generaal van het Departement van Oorlog, d.d. 27 december 1813:

's Gravenhage, den 11^{den} december 1813.

De commissaris-generaal voor het departement van oorlog noodigt bij deze alle officieren, zonder onderscheid, bij het leger van den Staat gediend hebbende, het zij dezelve met de revolutie van den jare 1795 hunne demissie of pensioen hebben bekomen, het zij zij alstoen in hollandschen dienst zijn gebleven, of in dienst en bezoldiging van eenige vreemde mogendheid zijn overgegaan, het zij dezoodanigen, welke, ook in opgevolgde jaren, bij een der hollandsche gouvernemen ten, of na laatstelijk onder de regering van den franschen Keizer, hunne demissie, pensioen, retraite of halve retraite, hebben geobtieneerd, het zij eindelijk dezulken, welke tot op het oogeblik, dat Nederland deszelfs aanwezig weterom heeft hernomen, voortdurend hebben gediend, en alstoen den franschen dienst

mogten hebben gequitteerd, om, ten allerspoedigste, voor zoo verre zulks door hen nog niet mogt zijn geschied, aan het departement van oorlog in te zenden eenen naauwkeurigen staat van dienst, houdende accurate opgave van de voor- en toenamen van ieder hunner, met aanwijzing van de plaats hunner geboorte, van hunnen tegenwoordigen ouderdom en woonplaats, en de onderscheidene graden, in welke zij hebben gediend; voorts met vermelding van den tijd van dienst in elken graad, in de veldtogten, welke zij mogten hebben gemaakt; mitsgaders met indicatie van het montant van pensioen, de retraite of halve retraite, welke aan hen mogt zijn toegelegd, den tijd waarop zij die hebben bekomen, en eindelijk met informatie, in hoe verre zij als nog geschikt en genegen zouden zijn den lande wederom te dienen.

Verwachtende de commissaris-generaal voornoemd, dat alle de heeren officieren, hoe ook genaamd, ofschoon zij ook nog onder eenige andere classificatien zouden kunnen vallen, dan die, welke hier voren zijn opgegeven, dadelijk aan hem commissaris-generaal alle de voorschrevene inlichtingen op hun sujet, in geschrifte, zullen doen toekomen, zonder nogtans door eene personele overkomst naar herwaarts zich in noodelooze kosten in te wikkelen; ten einde hem commissaris-generaal in staat te stellen van dezelve, voor den dienst van den lande, zoodanig nuttig gebruik te maken, als in de tegenwoordige omstandigheden, naar gelang van ieders geschiktheid tot het een of ander bijzonder vak, raadzaam zal worden geoordeeld.

's Gravenhage, den 14^{den} december 1813.

De commissaris-generaal bij het departement voorn.,
B. A. BENTINCK TOT BUCKHORST.

Advertentie in het Staatkundig Dagblad van de Zuiderzee, d.d. 22 december 1813.

Aan
Den Heere Commissaris
Generaal voor het Departement van Oorlog
Resideerende in Den Haag.

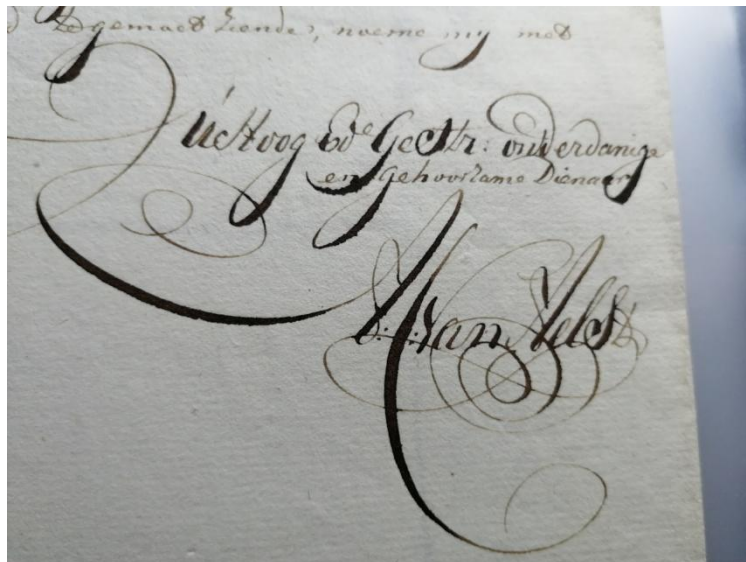
Hoog Edele Gestrenge Heer!

Ter voldoening aan de Advertentie geplaatst in het Staatkundig Dagblad van de Zuiderzee in dato 22^e December J:L:² hebbe ik D Eer aan U Hooged^e Gestr:³ te doen toekomen een Staat van Dienst Zo naauwkeurig geformeerd als mogelijk is, En daar men geenszints onverschillig Zijn kan om in den Dienst van Zijne Koninglijke Hoogheid den Heere Prince van Orange Soeverein Vorst van Nederland zig geplaatst te zien, zo is het dat den ondergeteekende zig ten dien einde aan U Hooged^e Gestr adresseerd, met instandelijk verzoek wanneer het U Hooged^e Gestr behage moge [mij], in den Dienst van onze Vorst te doen Employeren en mitsdien het hem aangenaam zijn zoude van zig te mogen geplaatst zien op een of ander Bureau⁴, of als Luitenant kwartiermeester tot welke vakke mij het geschiktste zoude kennen, uit hoofde bereids ruim Tien Jaaren het schrijven, op het Secretarije alhier mijn broodwinning heeft uitgemaakt, en dus dat vak mij wel het beste zoude conveniëren⁵.

Na mij in U Hooged^e Gestr: goede attentie te hebben bevolen en hier op deszelfs ordres & antwoord tegemoet ziende, noeme mij met verschuldigde Hoogachting.

Oudewater
27^e Decbr⁶ 1813

U Hooged^e Gestr: onderdanige
en gehoorzame Dienaar
A. van Aelst.

Handtekening van A.C. van Aelst onder zijn sollicitatiebrief,
d.d. 27 december 1813.

---

² jongstleden

³ Hoogedelgestrenge

⁴ bureau

⁵ passen, in overeenstemming zijn met

⁶ december

Staat van Dienst

Geformeerd bij den Ondergeteekende Adrianis Cornelis van Aelst ingevolge en ter Voldoening van den Advertentie geplaatst in het Staatkundig Dagblad van de Zuiderzee in dato 22 December 1813 door den Hoogedele Gestrenge Heer B: A: Bentinck van Buckhorst ID Commissaris Generaal van het Departement van Oorlog Resideerende in Den Haag.

Voor en Toe-naam	geboorteplaats	Ouderdom	Woonplaats	Gehuwd	Kinderen	Onderscheidene graden van Dienst	Tijd van Dienst	Observatie
Adrianis Cornelis van Aelst	Bergen op Zoom	36 Jaaren	Oudewater Arrondissement Utrecht Departement van de Zuiderzee	Getrouwd	Twee kinderen	Cadet bij het Regt van Brakel Luitenant der Marine bij de Admiraliteit van de Maas	van de geboorte af tot den ouderdom van 16 Jaaren Bij acte van aanstelling in dato 1 ^e April 1794 op S Lands Schip van Oorlog de Brakel onder commando van den Heere Capt ⁿ G: Oorthuis, gedisteneerd naar de Oost indien dog dezelve Reis niet hebben kunnen bevorderen uit hoofde van 17 maanden in Embargo te Plymouth zijn gehouden tot den 16 Maart 1796 en als Toen op Parool naar 't Vaderland geretourneerd	
						Cadet met allowanze onder het Corps Hollandsche Troupen van Zijne Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau &z: &z: ^a in Soldij van Zijne Groote Brittsanche Majesteit. -	Gediend 1 Jaar en 8 Maanden bij het 2 ^e Regiment Infanterie, en bij bedanking van het zelve voor de getrouwe en gedane Dienst geobtimeerd een acte van Comissie als Luitenant gedateerd 11 Meij 1802	

2.

Brief aan de commandant van het 11^e Bataljon Infanterie Landmilitie, d.d. 11 februari 1814:

Oudewater, 11 Febr. 1814

Aan
Den Commandeerende
Officier van het Elfde Battaillon
Infanterie der
Landmilitie te Amersfoort

Weled Gestr:⁷ Heer!

Bij aanschrijving van den Heere Commissaris Generaal voor het Departement van Oorlog in dato 2^e februarij J:L:⁸ en bij mij op de 6 dezer ontvangen - hebbe ik D Eer⁹ van UE Gestr bij deeze kennis te geeven den voornaamen inhoud der gem^d ¹⁰ aanschrijvingen welke Zig bevat dat men mij heeft gelieven aan te stellen als tweede luitenant bij het voorzde¹¹ Elfde Battaillon Infanterie der Landmilitie, en mij moet vervoegen onder de orders van de commandeerende officier van opgemelde battaillon te Amersfoort, ten eynde door denzelven in voorzd qualiteit en functie te worden gesteld, hier aan zoude ik zonder verzuim bereidw¹² beantwoord hebbe waare het niet dat ik in de eerste plaats door in desperatie ben gehinderd geworden, en wel met het branden op de beide voete met kokend water en daarop gevolge aanhoudende Koortsen, die mij niet eerder in staat hebben gesteld dan heeden om UE Gestr. van mijne aanstelling te kunnen Parvenirien¹³, en In de tweede plaats is mij deeze aanstelling zeer onverwagts voorgekoomen daar ik bij het inleeveren van mijne Staat van dienst op den 27 Decbr^r ¹⁴ aan den Heere Commissaris Generaal voor het Departement van Oorlog voornd¹⁵ in zo danige form als bij derzelven advertentie duidelijk vereischt wierd, hebbe te kennen gegeeven, en wel in de laatste kolom van Dezelve Staat, waarin men boven aan zegd in hoe verre als nog zoude geschikt en geneegen zijn, den Lande wederom te dienen, als door mij geplaatst, dat het mij als oud officier en wel van den jare 1793 geenzints onverschillig [*onleesbaar*] om in den Dienst van Zijne Koniglijke Hoogheid den Heere Prince van Orange en Nassau sauerrein¹⁶ vorst van Nederland &z &z &z geplaatst te zien, dan vermits ik alhier Its leder¹⁷ 11 a 12 Jaar alhier met schrijven op het secretariaat mijn bestaan heb mogen vinden, en geoccupeerd ben met vrouw en Drie Kinderen en vertrouwe dat voor mij met vrouw en kinderen daar uit een bestaan zoude kunnen opleeveren mijn aangenaam zijn zoude van mij geplaatst

---

⁷ Weledel Gestreng; komt in meerdere varianten in de brief voor, ook als Uw Edel Gestreng

⁸ jongstleden

⁹ de Eer

¹⁰ gemelde

¹¹ voorzegde, als in: eerder genoemde, het hiervoor genoemde

¹² bereidwillig

¹³ paraderen, hier in de betekenis van presenteren

¹⁴ december

¹⁵ voornoemd

¹⁶ Soeverein

¹⁷ laatstleden

te zien op een of ander Bureau¹⁸ of als luitenant quartiermeester tot welke vakke mij [wel] het geschiktste zoude [oordeelen en vertrouwe abutief¹⁹ in staat te zijn, en daar ik van deeze aanstelling niet onverschillig zijn kan zo is mij niet ondienstig voorgekomen van Zo spoedig mijne kreeg te [onleesbaar] mij over dezelve, in Persoon te adresseeren aan onze Souvereine Vorst, en mijn verzoek aan hoogstdezelve als dan bij monde niet alleen maar tevens in geschrifte Per memorie zo doen herhaald van welke ik niet zal mankeeren UEGestr. Met de meeste spoed te Prefenieeren.²⁰ -

waarmede de Eer hebbe na mij nog in Uweled^e Gestr
Protectie te hebben aanbevoelen met de meeste achting te zijn, -

---

¹⁸ bureau

¹⁹ zeker, absoluut

²⁰ de voorkeur te geven, te verkiezen

3.

Brief aan de Soeverein Vorst, vermoedelijk op- of na 11 februari 1814:

Memorie

Geformeerd door den ondergeteekende
Adrianus Cornelis van Aelst wonende te
Oudewater Arrondissement Utrecht
Departement van de Zuiderzee,
en door denzelve
gepresenteerd

Aan

Zijne Koninglijke Hoogheid den Heere
Prince van Orange Nassau, Souverein
Vorst der Vereenigde Nederlanden enz:
enz: enz

Den Ondergeteekende neemt bij deze de Vrijheid van onder de attentie van
Z:K:H: te brengen het volgende

Dat door denzelve ter voldoening van de advertentie van dato 22 december
1813 geplaatst in het Staatkundig Dagblad van de Zuiderzee door den Heere
Commissaris Generaal voor het Departement van Oorlog op den 27 December
daar aanvolgende aan Hoog Gb deszelfs heeft ingedient een Staat van Dienst, Zo
en in dier voegen als bij gem. advertentie vereischt wierd. En alwaar men in de
laatste colom van dezelve heeft gegeven. -

“Dat den Ondergeteekende geenszins onverschillig zijn kan om in den Dienst
van onze Koninglijke Hoogheid Souverein vorst van “Nederland Zig geplaatst te
zien, en dien volgende Solliciteert van te mogen geemployeert te worden op een
of ander Bureau of als Luitenant Kwartiermeester, tot welke een van beide vakke
hem wel het bekwaamste zoude oordelen, uit hoofde daar voor groote ambitie
heeft, ten einde het vak van Schrijven Reekenen &C circa Twaalf Jaaren zo op het
Secretarij binnen Oudewater als anders Zijn bestaan zo voor hem zelve als nader
met deszelfs Vrouw en Kinderen heeft uitgemaakt.”

Op welk voorsz^e Verzoek den ondergeteekende heeft ontvangen eene
aanschrijving van den Hoog Welgeb: Heer R.A. Bentinck van Buckhorst
Commissaris Generaal voor het Departement van Oorlog in dato 2 febr. J:L: N.
159 met Informatie en Kennisgeving van de aanstelling van ondergeteekende tot
Tweede Luitenant bij het Elfde Battaillon Infanterie der Landmilitie.

over welke gezegde aanstelling denzelven niet zonder gevoel van oprechtste
Dankbaarheid zig moest vereert worden, zo kan men niet ontveinzen dat het
hem aangenamer geweest zoude zijn, dat het Zijne K: H: had gelieve te behagen
van den ondergeteekende te begunstige met een zodanige Post als door denzelve
bij gem^e Staat van Dienst door hem is gesolliciteert geworden waar door den
zelven in staat zoude gesteld zijn van daar uit een bestaan met vrouw en
kinderen te kunnen vinden dan daar deze Post waar mede den ondergeteekende
door Zijne K: H: is begunstigd geworden in geene deele voor hem een bestaan
kan opleeveren te meer daar des zelfs vrouw uit hoofde van veele lichamelijke

gebreken niet geschikt nog in staat is van denzelfs met het Battaillon te kunnen volgen, en alzo voor deszelve bestaan dient te zorgen.

uit welke motive reedenen den ondergeteekende als oud officier zedert de Jaare 1793 den Vrijheid neemt zig te adresseeren aan Zijne K: H: den Heere Prince van Orange Nassau Souverein vorst der Vereenigde Nederlanden enz: enz: enz: met ootmoedig en [...]elijk verzoek dat het Hoogstdenzelven gelieve te behagen, van hem te willen begunstigen in plaats als 2^e Luitent bij t 11^e Battaillon Infanterie der Landmilitie met een of ander Post op een der Bureaus of als Luitenant quartiermeester ten einde hier door in staat gesteld te worden daar uit van met zijn Huisgezin een bestaan te kunnen vinden;

HIER TE LANDE BEKEND.	
De Echtheid van den Staat kan door den Generaal Storm de Graaf, ende Heer Kesman Commissaris over de Monsteringen der Armee, voor de verrijking der Dienst bij het Regiment van Brakel betref gecerificeerd. Wat dan als hebbende mij aldaar gekend: Den Schout bij Nacht: Wolterbeek	deze officier is blykens zyne Dienst Staat niet zeer gelukkig in zyne carrière geweest, en zyne geschiktheid in het administratieve eenig advancement verdienende, zoo zoude het mij uit hoofde zeer aangenaam zijn, wanneer gem: 2 ^e Leut: Van Aelst tot eerste lieutenant

Twee commentaren, geschreven bij de Staat van Dienst van A.C. van Aelst; in de linkerkolom heeft Van Aelst vermoedelijk zelf geschreven wie er kunnen getuigen van zijn militaire carrière:

“De echtheid van deze staat kan door den Generaal Storm de Graaf en de Heer Kesman Commissaris over de Monsteringen der Armee, voor zoverre mijne Dienst bij het Regiment van Brakel betreft, gecertificeerd worden als hebbende mij aldaar gekend; Den Schout bij Nacht Wolterbeek en den Colonel Oosthuis gecommandeerd hebbende het 's Landse Schip van Oorlog de Brakel De Lt.Coll Zwarts als gecommandeerd hebbende, het 2^e Regiment Hollandsche Troupes op het Eiland Wight kunnen ten mijnen opzichten de nodige Resignementen geven -”

In de rechterkolom staat een commentaar dat zeer waarschijnlijk van de hand van Kolonel Speelman zelf is, waarin hij ijvert voor de bevordering van Van Aelst en een positie bij zijn bataljon:

“Deze officier is blykens zijne Dienst Staat niet zeer gelukkig in zijne carrière geweest, en zyn geschiktheid in het administratieve eenig advancement verdienende, zoo zoude het mij uit hoofde zeer aangenaam zijn, wanneer gem: 2e lieutenant Van Aelst tot eerste lieutenant en officier der wapening, bij gebrek van een tot dien goed geschikt gepensioneert officier bij mijn Batt. mogt worden benoemd.”

(Nationaal Archief, Den Haag, Stamboeken Officieren Landmacht en koloniale troepen, nummer toegang 2.13.04, inventarisnummer 335. Met dank aan dhr. J. van Aelst.)

Schout bij Nacht: Wolterbeek en den Colonel Oosthuis gecommandeerd hebbende het Landse Schip van Oorlog de Brakel De Lt.Coll Zwarts als gecommandeerd hebbende, het 2 ^e Regiment Hollandsche Troupes op het Eiland Wight kunnen ten mijnen opzichten de nodige Resignementen geven	Van Aelst tot eerste lieutenant en officier der wapening, bij gebrek van een tot dien goed geschikt gepensioneert officier bij mijn Batt. mogt worden benoemd.
---	--